ECLI:LV:LAAT:2024:0410.C88134923.7.S
Lieta Nr. C88134923
Lietas arhīva Nr. CA-0089-24

Latgales apgabaltiesa
SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rēzeknē 2024. gada 10. aprīlī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnesis referents Ilmārs Stivriņš,
tiesneses Valentīna Sokolova un Silvija Vasiļevska,
rakstveida procesā izskatīja vienkāršotās procedūras civillietu SIA "GelvoraSergeļ" prasībā pret /pers. B/ par parāda piedziņu sakarā ar /pers. B/ apelācijas sūdzību par Latgales rajona tiesas 2023. gada 16. novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] SIA „GelvoraSergeļ" cēla tiesā prasību un lūdza piedzīt no /pers. B/, parādu 1274,31 EUR, tajā skaitā parāda atgūšanas izdevumus 17 EUR, aizdevuma lietošanas procentus 1257,31 EUR par laiku no 2007. gada 29. augusta līdz 2023. gada 1. jūnijam, līgumsodu 125,73 EUR par laiku no 2008. gada 21. septembra līdz 2011. gada 20. janvārim, samaksāto valsts nodevu 340,93 EUR, kā arī noteikt prasītājas tiesības saņemt likumiskos 6 % no galvenā parāda par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai).

Prasībā norādīts, ka 2008. gada 29. augustā aizņēmējs /pers. C/ un aizdevēja akciju sabiedrība "GE Money" noslēdza aizdevuma līgumu un aizņēmējam tika izsniegts aizdevums 1000 LVL.

Starp akciju sabiedrību "GE Money" un UAB "GELVORA", kuru pārstāv tās filiāle Latvijā, 2011.gada 2.jūnijā tika noslēgts cesijas līgums un cesionārs ieguva prasījuma tiesības pret aizņēmēju. Savukārt cesionāra uzņēmums kā organizatoriski saimnieciska vienība mantiska ieguldījuma veidā 2014. gada 18. decembrī ir ieguldīta prasītājas uzņēmumā, līdz ar to visa manta, saistības un prasījuma tiesības, kas ietilpa cesionāra uzņēmumā, ir pārgājušas uz prasītāju un prasītāja ir atzīstama par aizņēmēja kreditoru.

Aizņēmējs /pers.C/ 2012. gada 22. decembrī miris. Saskaņā ar 2014. gada 17. janvārī izdoto mantojuma apliecību mantojuma tiesībās uz visu mirušā aizņēmēja atstāto mantojumu apstiprināta viņa mātes māsas meita /pers. B/. Līdz ar to atbildētāja kā mirušā aizņēmēja mantiniece atbild par līguma saistību izpildi.

Atbildētāja nav veikusi maksājumus saskaņā ar noslēgto līgumu, ir pieļāvusi maksājumu kavējumu, tādēļ prasītāja lūdz piedzīt no atbildētājas nesamaksāto galveno parādu un parāda atgūšanas izdevumus, kā arī aizdevuma lietošanas procentus un līgumsodu.

Saskaņā ar līguma noteikumiem aizdevuma atmaksas pēdējais termiņš noteikts līdz 2011. gada 20. augustam, līdz ar to uzskatāms, ka noilguma tecējums skaitāms no 2011. gada 21. augusta. Atbildētājas saistībā, kas izriet no līguma, nav iestājies noilgums.

[2] Atbildētāja prasību neatzina.

Atbildētāja 2014. gada 17. janvārī tika apstiprināta mantojuma tiesībās uz 2012. gada 22. decembrī mirušā /pers. C/ mantojumu. Kreditora prasījumu pieteica tikai Ogres novada dome, citas prasības mantojuma lietā netika saņemtas.

Sākot ar 2017. gadu prasītāja sāka zvanīt un draudēt par it kā nenomaksātām radinieka kredītsaistībām, bet 2018. gada februārī kredīta piedzinēji jau paziņoja par trim nenomaksātām kredītsaistībām. Ņemot vērā, ka bija pagājis tik ilgs laiks kopš mantojuma stāšanās spēkā, radās aizdomas par nepamatotu kredīta piedziņu.

Saskaņā ar Civillikuma 705. pantu sludinājumā par mantojuma atklāšanos norādītajā termiņā nepieteiktās kreditoru pretenzijas dzēš.

[3] Ar Latgales rajona tiesas 2023. gada 16. decembra spriedumu prasība apmierināta. No atbildētājas par labu prasītājai piedzīts aizdevuma parāds 1257,31 EUR, parāda atgūšanas izdevumi 17 EUR, lietošanas procenti 1257,31 EUR, par laiku no 2007 gada 29. augusta līdz 2023. gada 1. jūnijam, līgumsods 125,73 EUR par laiku no 2008. gada 21. septembra līdz 2011. gada 20. janvārim, valsts nodeva 340,93 EUR, kā arī noteiktas prasītājas tiesības saņemt likumiskos 6 % no piespriestās, bet faktiski nepiedzītās summas no sprieduma labprātīgas izpildes notecēšanas dienas līdz sprieduma izpildei vai izsoles dienai. No atbildētājas valsts ienākumos piedzīti ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 4 EUR.

Spriedums pamatots ar šādiem motīviem.

[3.1] Aizņēmējs miris 2012. gada 22. decembrī un saskaņā ar 2014. gada 17. janvārī izdoto mantojuma apliecību tiesībās uz /pers. C/ mantojumu apstiprināta atbildētāja. Atbilstoši Civillikuma 3. un 655. pantam /pers. C/ mantojuma lieta apspriežama pēc likumiem, kas bijuši spēkā 2012. gada 22. decembrī.

Civillikuma 705. panta norma redakcijā uz mantojuma atklāšanās dienu neparedzēja konkrētu kreditoru pretenziju pieteikšanas termiņu, pēc kura notecēšanas kreditors zaudētu prasījuma tiesības.

Mantojuma atklāšanās izsludināšana, nosakot pieteikšanās termiņu saskaņā ar Notariāta likuma 277. un 293. pantu konkrētajos apstākļos nebija obligāta. Tiesas rīcībā nav pierādījumu par mantojuma atklāšanās izsludināšanu, tādēļ nav pamata uzskatīt nepieteiktās kreditora pretenzijas par dzēstām, jo nav bijis noteikts to pieteikšanas termiņš.

Mantojuma atklāšanās brīdī, nepublicējot sludinājumu par mantojuma atklāšanos, nebija pamata dzēst nepieteiktās pretenzijas, tajā skaitā arī prasītājas prasījumu.

Atbilstoši Civillikuma 1895. pantā noteiktajam vispārējam noilgumam šīs tiesības prasītāja kā kreditors bija tiesīga izmantot 10 gadu laikā kopš mantojuma atklāšanās. Saskaņā ar Komerclikuma 406. pantu no komercdarījuma izrietošie prasījumi noilgst triju gadu laikā.

Ar UAB "GELVORA" 2014. gada 1. decembra, 2017. gada 22. novembra, 2020. gada 10. septembra un 2023. gada 4. aprīļa atgādinājumiem par saistību izpildi pierādīts, ka atbilstoši Civillikuma 1905. pantam noilguma tecējums tika pārtraukts un tas nav iestājies.

[3.2] Lietā nav strīda, ka samaksa nav veikta pilnā apjomā, ka atbildētāja kavējusi parāda samaksu. Prasītāja norādījusi piedzenamo summu

pamatojumu un aprēķinu, nav pamata apšaubīt piedzenamā parāda apmēru. Procentu un līgumsoda pamats un aprēķins pēc būtības netika apstrīdēts, līdz ar to aizdevuma pamatparāds, procenti un līgumsods ir piedzenami no atbildētājas prasītājas labā.

[4] Atbildētāja iesniedza apelācijas sūdzību, pārsūdzot spriedumu pilnā apjomā. Apelācijas sūdzībā norādīts šāds pamatojums.

[4.1] Lai pierādītu Komerclikuma 406. pantā noteiktā noilguma tecējuma pārtraukšanu, prasītāja lietā ir iesniegusi 2014. gada 1. decembra, 2017. gada 22. novembra, 2020. gada 10. septembra un 2023. gada 4. aprīļa paziņojumus, tomēr lietā nav iesniegti pierādījumi, kas apliecinātu šādu paziņojumu nosūtīšanu atbildētājai.

Lietā nav strīda, ka mantošanas procesā prasītāja nav pieteikusi savus kreditora prasījumus, no kā konstatējams, ka atbildētājai šādi kreditora prasījumi nav bijuši zināmi un tādēļ kreditora nosūtītajiem atgādinājumiem ir būtiska nozīme strīda izšķiršanā.

Spriedumā ir uzskaitītas četras reizes, kad pēc prasītāja apgalvotā atbildētājai nosūtīti atgādinājumi par saistību izpildi. Tomēr tiesa šos pierādījumus nav vērtējusi Civillikuma 1905. panta normas kontekstā, nav ņēmusi vērā, ka kreditoram ir pienākums pierādīt visu paziņojumu nosūtīšanas faktu. Lietā ir iesniegti paziņojumi bez pasta komersanta, ka šie paziņojumi būtu nosūtīti atbildētājai. No lietā iesniegtajiem atgādinājumiem vispār nav saprotams, kādā veidā tie ir nosūtīti atbildētājai.

Neesot pierādījumiem par atgādinājumu nosūtīšanu termiņā, kas pārtrauc Komerclikuma 406. pantā noteikto noilgumu, tiesai nebija pamata apmierināt prasību.

[4.2] Visi četri tiesā iesniegtie paziņojumi nav parakstīti un uz tiem ir norādīts, ka "paziņojums sagatavots elektroniski un ir derīgs bez paraksta", kas dod pamatu pieņēmumam, ka atgādinājumi ir sūtīti uz kādu elektroniskā pasta adresi, kas nav saistīta ar atbildētāju. Toties, ja prasītāja apgalvo, ka atgādinājumi ir nosūtīti kā pasta sūtījumi, tiesa nav ņēmusi vērā Dokumentu juridiskā spēka likuma 1. panta pirmās daļas un 4. panta pirmās daļas 3. punkta un 5. panta pirmo daļas normu, jo lietā iesniegtie kreditora paziņojumi pēc savas formas nav atzīstami par dokumentiem, kam ir juridisks spēks, attiecīgi pat, ja atbildētāja šādus paziņojumus būtu saņēmusi, tie pēc formas nav uzskatāmi par atgādinājumiem Civillikuma 1905. panta izpratnē.

[4.3] Kreditora prasījumā par lietošanas procentu un līgumsoda piedziņu, tiesa nav piemērojusi Civillikuma 1656. panta normu, ka parādnieks nav nokavējis, ja nokavējuma iemesls ir viņa pamatotas šaubas vai nu vispār par to saistību, kuras izpildīšanu no viņa prasa, vai par tās apmēru. Tā kā atbildētājai, pieņemot mantojumu, nebija zināms par /pers. C/ kredīta saistībām pret prasītāju un viņa netika informēta arī par vairākkārtējām kreditoru maiņām, nav tiesiska pamata atzīt, ka atbildētāja pieļāvusi maksājumu nokavējumu. (*sk. arī Senāta 2023. gada 29. jūnija spriedumu lietā Nr. SKC-17/2023*). Tādēļ pat, ja tiesa atzīst par pamatotu prasījumu par pamata parāda piedziņu, tiesai bija pienākums vērtēt Civillikuma 1656. panta normā noteiktos ierobežojumus, kas nepieļauj nokavējuma seku iestāšanos.

[5] Prasītāja rakstveida paskaidrojumos apelācijas sūdzību uzskata par nepamatotu un pilnībā noraidāmu šādu apsvērumu dēļ.

[5.1] Mirušā /pers. C/ mantojuma atklāšanās netika izsludināta oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis", līdz ar to kreditoriem nebija iespējams mantojuma lietā pieteikt kreditoru pretenzijas un tās nav dzēstas, bet prasītājai tiesības prasīt mantoto saistību izpildi no atbildētājas kā mantinieces ir atbilstoši Civillikuma 701. un 1034. pantam. Tādēļ pirmās instances tiesa pareizi konstatējusi, ka nav pamata uzskatīt nepieteiktās kreditoru pretenzijas par dzēstām.

[5.2] Atbildētāja paskaidrojumā pirmās instances tiesai ir atzinusi, ka sākot ar 2017. gadu prasītāja viņai ir atgādinājusi par saistību esību un to izpildes pienākumu, tādēļ prasītājai vairs nav pamata atsaukties uz saistību noilgumu. Sūdzībā atbildētāja neapstrīd noilguma neesību, bet norāda uz neizpratni par to, kā prasītāja viņai ir nosūtījusi atgādinājuma vēstules, kaut minētajam apstāklim lietā nav būtiskas nozīmes, jo atbildētāja ir atzinusi, ka prasītāja viņai ir atgādinājusi par saistību esību.

Normatīvajos aktos nav noteikts kā kreditora atgādinājums būtu paziņojams parādniekam, līdz ar to kreditors var atgādināt par saistību izpildi jebkādā formā un veidā, tajā skaitā, arī nosūtot atgādinājumu pa pastu kā vienkāršu pasta sūtījumu.

Prasītāja kā kreditora aktīva rīcība, kas vērsta uz sava prasījuma apmierinājuma saņemšanu, pati par sevi nepieļauj noilguma iestāšanos lietā.

Atsaucoties uz Senāta Civillietu departamenta 2020. gada 3. decembra spriedumu lietā Nr. SKC-12/2020, prasītāja secina, ka paziņojuma nosūtīšanas tiesiskās sekas- noilguma pārtraukšana- nav atkarīga no prasītājas izvēlētā pasta sūtījuma veida. Izskatāmajā lietā nevar pastāvēt objektīvas šaubas par to, ka prasītāja ilgstošā laika periodā ir vairākkārt aktīvi izrādījusi ieinteresētību saistības izpildījuma saņemšanā, turklāt tas ir darīts likumā noteiktā noilguma termiņa ietvaros.

[5.3] Pirmās instances tiesa pareizi novērtējusi lietā esošos pierādījumus, tajā skaitā, Unifiedpost AS apliecinājumus par atbildētājai adresēto vēstuļu (atgādinājumu) sagatavošanu un nodošanu nosūtīšanai pasta komersantam VAS "Latvijas Pasts".

Kopš 2019. gada 11. jūnija līdz 2021. gada 8. janvārim un no 2023. gada 23. augusta Unifiedpost AS apliecinājumus par vēstuļu sagatavošanu un nodošanu VAS "Latvijas Pasts" izsniedz kā pasta komersants, kas ir pakļauts īpašām likuma prasībām un atbildībai un, kura paskaidrojumiem par faktiem līdz ar to tiek piešķirta lielāka ticamība nekā vienkāršam personas paskaidrojumam (*sk. Senāta Civillietu departamenta 2023. gada 6. jūlija sprieduma lietā Nr. SKC-81/2023 12.2.2. punktu*).

Apelācijas sūdzībā nav pamatots, kādēļ Unifiedpost AS apliecinājumi, kuros ir nepārprotami identificējama atbildētāja, tiek vērtēti kā nederīgi pierādījumi atgādinājuma vēstuļu atbildētājai nodošanas VAS "Latvijas Pasts" fakta konstatēšanai, jo īpaši ņemot vērā, ka lietā nav pretēju pierādījumu.

[5.4] Attiecībā uz atbildētājas iebildumiem, ka prasītājas atgādinājuma vēstulēm nav juridiska spēka, jo tās nav parakstītas, bet tajās ietverta norāde "paziņojums sagatavots elektroniski un ir derīgs bez paraksta", norādāms, ka Civillikuma 1905. panta gramatiskais formulējums kreditora atgādinājuma neizvirza nekādas formas un satura prasības. Savukārt paraksta neesamība uz atgādinājuma vēstulēm nedod atbildētājai tiesības izvairīties no savu mantoto saistību izpildes, jo sevišķi pie apstākļiem, kad atbildētāja ir atzinusi, ka prasītāja viņai ir atgādinājusi par saistību izpildes pienākumu sākot no 2017. gada.

Nepamatots ir atbildētājas pieņēmums, ka atgādinājumi, iespējams, ir sūtīti uz kādu elektroniskā pasta adresi, jo gan atgādinājuma vēstulēs, gan Unifiedpost AS apliecinājumos ir norādīta atbildētājas pasta adrese, kas sakrīt ar apelācijas sūdzībā norādīto un esot atbildētājas vienīgā dzīvesvieta.

[5.5] Atbildētāja kā ieinteresētā persona mirušā /pers. C/ mantojuma lietā bija tiesīga lūgt zvērinātam notāram mantojuma atklāšanās izsludināšanu, ja viņai nebija zināmi uz mantojumu gulošie parādi, taču to nav darījusi. Atbildētājai bija jārēķinās, ka mantojuma neizsludināšanas gadījumā kreditoru pretenzijas netiek dzēstas un kreditori ir tiesīgi prasīt atbildētājai saistību izpildi. Līdz ar to nav konstatējams tiesisks pamats atbildētāju atbrīvot no nokavējuma sekām, pamatojoties uz Civillikuma 1656. pantu.

Motīvu daļa

[6] Novērtējot rakstveida pierādījumus lietā, apelācijas sūdzības argumentus un pušu paskaidrojumus lietā, Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasība ir noraidāma.

[6.1] Atbilstoši Civilprocesa likuma 426. panta nosacījumiem apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās. Apelācijas instance izskata tikai tos prasījumus, kas izskatīti pirmās instances tiesā. Prasības priekšmeta vai pamata grozīšana nav pieļaujama.

[6.2] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa nav izvērtējusi visus lietas apstākļus, nav ņemts vērā līgumā noteiktais aizdevuma atmaksas beigu termiņš un iespējamais prasības noilgums, kļūdaini apmierinot iesniegto prasību.

Apelācijas sūdzības iesniedzēja pamatoti sūdzībā norādījusi, ka neesot pierādījumiem par atgādinājumu nosūtīšanu termiņā, kas pārtrauc Komerclikuma 406. pantā noteikto noilgumu, tiesai nebija pamata apmierināt prasību.

Pirmās instances tiesa savā spriedumā norādījusi, ka ar UAB "GELVORA" 2014. gada 1. decembra, 2017. gada 22. novembra, 2020. gada 10. septembra un 2023. gada 4. aprīļa atgādinājumiem (ik pa trīs gadiem) par saistību izpildi pierādīts, ka atbilstoši Civillikuma 1905. pantam noilguma tecējums tika pārtraukts un tas nav iestājies.

Noilgums sāk tecēt ar to dienu, kurā prasījums ir tā nodibināts, ka pret parādnieku, kas nav izpildījis savu pienākumu, nekavējoties var celt prasību, kaut arī tomēr vēl nebūtu ne parādnieks liedzis izpildīt, ne arī kreditors viņam to atgādinājis. Saskaņā ar to noilguma tecējuma iesākumam vajadzīgs: nosacītiem prasījumiem – lai nosacījums jau būtu noskaidrojies, bet terminētiem prasījumiem- lai termiņš jau būtu notecējis (Civillikuma 1896.pants).

Kā redzams no lietas materiāliem un apstiprina pati prasītāja savā prasības pieteikumā par parāda piedziņu – aizdevuma atmaksas pēdējais termiņš līgumā bija noteikts 2011. gada 20. augusts un līdz ar to atzīstams, ka noilguma tecējums skaitāms no 2011. gada 21. augusta.

Saskaņā ar Komerclikuma 406. pantu no komercdarījuma izrietošie prasījumi noilgst triju gadu laikā.

Līdz ar to trīs gadu noilguma termiņš parāda piedziņai beidzies 2014. gada 21. augustā. Un, ņemot vērā, ka pirmais paziņojums par saistību izpildi atbildētājai sūtīts 2014. gada 1. decembrī (trīs mēnešus vēlāk) atzīstams, ka konkrētajam prasījumam iestājies noilgums.

Vērtējot lietas apstākļus, Latgales apgabaltiesas Civillietu kolēģija uzskata, ka pretēji Civillikuma 1. pantā noteiktajam prasītāja savas tiesības izlietojusi un pienākumus pildījusi ne pēc labas ticības, jo minētā prasība tiesā iesniegta tikai 2023. gada 18. jūlijā, tas ir, desmit gadus pēc parādnieka nāves. Šajā laikā ik pa trīs gadiem atbildētājai sūtīti tikai paziņojumi par saistību izpildi, par kuru esību tāpat kā par vairākām kreditoru maiņām, atbildētāja kā parādnieka mantiniece nebija informēta, prasītāja kā miršā parādnieka kreditors nav arī izmantojis savas tiesības lūgt notāru izsludināt mantojuma atklāšanos un mantinieku uzaicināšanu.

Ņemot vērā iepriekš aprakstītos apstākļus, iestājušos prasības noilgumu, SIA "GelvoraSergeļ" celtā prasība par parāda piedziņu no /pers. B/ noraidāma.

[7] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42. panta otrās daļas noteikumiem no prasītājas valsts labā piedzenama valsts nodeva par apelācijas sūdzības iesniegšanu 354,57 EUR, no kuras atbildētāja bija atbrīvota, un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 4 EUR, kas radušies pirmās instances tiesā

[8] Atbilstoši Civilprocesa likuma 204.[1] panta noteikumiem nosakāms termiņš sprieduma labprātīgai izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Rezolutīvā daļa

Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.-434., 440.[11], 440.[12] pantu

nosprieda

noraidīt SIA "GelvoraSergeļ" prasību pret /pers. B/ par parāda piedziņu.

Piedzīt no SIA "GelvoraSergeļ", reģistrācijas Nr. 40103837691, valsts labā valsts nodevu par apelācijas sūdzības iesniegšanu 354,57 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 4 EUR.

Valsts nodevu ieskaitīt Valsts kases, reģistrācijas Nr. 90000050138, kontā Nr. LV55TREL1060190911200, maksājuma dokumentā norādot: saņēmēja iestāde: Valsts kase, BIC TRELLV22, lieta Nr. C88134923.

Ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus ieskaitīt Tiesu administrācijas, reģistrācijas Nr.90001672316, kontā Nr. LV51TREL2190458019000, maksājuma dokumentā norādot: saņēmēja iestāde – Valsts kase, kods – TRELLV22, maksājuma mērķis – 21499, lieta Nr. C88134923.

Noteikt termiņu sprieduma labprātīgai izpildei 10 dienas no tā stāšanās spēkā dienas.

Spriedums nav pārsūdzams un stājas spēkā pieņemšanas dienā.

Tiesnesis I. Stivriņš

Tiesnese V. Sokolova

Tiesnese S. Vasiļevska